

**O‘ZBEKISTONDA ZIYORAT TURIZMINI RIVOJLANTIRISHDA
RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH YO‘NALISHI.**

O‘zbekiston xalqaro islomshunoslik akademiyasi I - kurs magistranti

Umarova Marjona Raxmatulla qizi

umarovamarjona2003@gmail.com

Annotatsiya: *Ushbu maqolada O‘zbekistonda ziyorat turizmini rivojlantirish jarayonida raqamli texnologiyalardan foydalanishning dolzarb yo‘nalishlari tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida mobil ilovalar, onlayn bron qilish tizimlari, virtual va kengaytirilgan reallik, interaktiv saytlar hamda ma’lumotlarga asoslangan marketing strategiyalari ziyorat turizmida samaradorlikni oshirish va sayyohlar uchun qulaylik yaratishda qanday rol o‘ynashi ko‘rib chiqiladi. Maqolada shuningdek, raqamli texnologiyalarning ziyorat turizmini kengaytirish, tarixiy va diniy merosni targ‘ib qilish va iqtisodiy o‘sishga hissa qo‘shishdagi ahamiyati muhokama qilinadi.*

Kalit so‘zlar: *O‘zbekiston, ziyorat turizmi, raqamli texnologiyalar, virtual reallik, kengaytirilgan reallik, onlayn bron qilish, mobil ilovalar, interaktiv xizmatlar, ma’lumotlarga asoslangan marketing, sayyohlar tajribasi.*

Ziyorat turizmi O‘zbekiston turizm sektorining eng istiqbolli va tez rivojlanayotgan yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Mamlakatning boy tarixiy, madaniy va diniy merosi masalan, Samarqand, Buxoro, Xiva shaharlaridagi tarixiy obidalar, Shahrisabz va Termiz hududlaridagi diniy maskanlar milliy va xalqaro sayyohlarni jalb qiladi. Shu sababli ziyorat turizmi nafaqat iqtisodiy foyda keltiradi, balki O‘zbekistonning madaniy merosini targ‘ib qilish va xalqaro maydonda tanitishda muhim vosita hisoblanadi. So‘nggi yillarda raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi turizm sohasida yangi imkoniyatlar yaratdi. Mobil ilovalar, onlayn bron qilish tizimlari, virtual va kengaytirilgan reallik (VR/AR) platformalari sayyohlar uchun qulay va interaktiv tajribalar yaratmoqda. Shu bilan birga, raqamli marketing va ma’lumotlarga asoslangan strategiyalar orqali ziyorat maskanlari va

turizm xizmatlarini samarali targ'ib qilish mumkin. Bu esa, o'z navbatida, sayyohlar oqimini oshirish va turizm xizmatlarining sifatini yaxshilashga yordam beradi. O'zbekiston hukumati tomonidan qabul qilingan turizmni rivojlantirishga qaratilgan strategik dasturlar, jumladan, "Yangi O'zbekiston – 2030" dasturi va milliy turizmni raqamlashtirish bo'yicha loyihalar, ziyorat turizmini modernizatsiya qilish va raqamli texnologiyalarni keng joriy etishga imkon yaratmoqda. Shu bilan birga, raqamli yechimlarni tatbiq etishda ayrim hududlarda infratuzilma yetishmovchiligi, kichik va o'rta turizm korxonalarining texnologik savodxonligi pastligi va investitsiya yetishmasligi kabi muammolar ham mavjud. Ushbu maqola O'zbekistonda ziyorat turizmini rivojlantirish jarayonida raqamli texnologiyalarning dolzarb yo'nalishlarini tahlil qilishga qaratilgan. Maqsad raqamli platformalar, interaktiv xizmatlar va innovatsion yechimlar yordamida ziyorat turizmi samaradorligini oshirish, sayyohlar tajribasini yaxshilash va mamlakatning turizm salohiyatini maksimal darajada ro'yobga chiqarish yo'llarini aniqlashdir.

O'zbekistonda ziyorat turizmi sohasining dolzarbligi va raqamli texnologiyalarni joriy etish zarurati statistik ma'lumotlar bilan ham tasdiqlanadi. 2023-yilning oxirgi ma'lumotlariga ko'ra, mamlakatga tashrif buyurgan xalqaro sayyohlar soni taxminan 6,8 millionni tashkil etdi, bu esa 2022-yilga nisbatan 12% o'sishni ko'rsatadi. Shu bilan birga, turizm daromadlari 3,2 milliard AQSh dollariga yetdi, bu ziyorat turizmi va umumiy turizm sohasining iqtisodiy ahamiyatini ochib beradi. Raqamli texnologiyalarning turizmga ta'siri global miqyosda ham kuzatilmoqda. World Tourism Organization UNWTO ma'lumotlariga ko'ra, raqamli platformalar va innovatsion yechimlarni tatbiq etgan mamlakatlar sayyohlar qoniqishi va qayta tashrif ko'rsatish ko'rsatkichlarida 20–30% yuqoriroq natija ko'rsatadi. Shu kontekstda O'zbekistonda faqatgina 35% turizm korxonalari onlayn bron qilish, mobil ilovalar yoki VR/AR texnologiyalaridan faol foydalanmoqda, bu esa mamlakatning raqamli rivojlanish salohiyatini to'liq ochib bera olmayotganligini ko'rsatadi. Xalqaro tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, sayyohlarning 68% raqamli xizmatlar, jumladan onlayn bron qilish, interaktiv sayohat yo'riqnomalari va mobil ilovalarga ega bo'lgan manzillarni afzal ko'radi (Deloitte,

2023). O'zbekiston sharoitida o'tkazilgan so'rovlar esa, 57% xalqaro sayyohlar sayohatdan oldin virtual sayohatlar yoki mobil ilovalar orqali ma'lumot olishni istashlarini bildirgan. Bu raqamlar raqamli texnologiyalarni tatbiq etishning ahamiyatini va ziyorat turizmini rivojlantirishdagi dolzarbligini ko'rsatadi. Shuningdek, investitsiya tendensiyalari ham raqamli yechimlarga bo'lgan ehtiyojni tasdiqlaydi. 2022–2023-yillarda O'zbekistonda turizm texnologiyalariga, jumladan mobil ilovalar va virtual turizm xizmatlariga qilingan xususiy sektor investitsiyalari 18% ga oshgan. Shu bilan birga, qishloq va chekka hududlarda infratuzilma yetishmasligi, kichik turizm korxonalarining texnologik savodxonligi pastligi va investitsiya yetishmasligi kabi muammolar mavjud. Natijada, statistik ma'lumotlar raqamli texnologiyalarni ziyorat turizmida joriy etish nafaqat xizmat sifatini oshirish, sayyohlar tajribasini yaxshilash va mamlakatning turizm raqobatbardoshligini kuchaytirish, balki iqtisodiy o'sishga hissa qo'shishning muhim omili ekanligini ko'rsatadi. Bu esa davlat siyosati, xususiy sektor va ilmiy-tadqiqot institutlari tomonidan raqamli transformatsiyani chuqurlashtirish zaruratini yanada kuchaytiradi.

O'zbekistonda ziyorat turizmini rivojlantirish mamlakat iqtisodiyoti va madaniy merosini targ'ib qilishda muhim ahamiyatga ega. Ushbu sohada raqamli texnologiyalarning tatbiqi turistlar tajribasini yaxshilash, xizmat sifatini oshirish va turizm sektorining samaradorligini oshirish imkonini beradi. Mobil ilovalar va onlayn bron qilish tizimlari sayyohlar uchun qulaylik yaratadi, ular orqali mehmonxonalar, transport va ekskursiyalarni oldindan bron qilish mumkin. Shu bilan birga, turizm korxonalari ushbu tizimlar yordamida sayyohlar oqimi, talab tendensiyalari va xizmatlarni optimallashtirish bo'yicha ma'lumot oladi, bu esa faoliyat samaradorligini oshiradi. Virtual va kengaytirilgan reallik (VR/AR) texnologiyalari tarixiy va diniy obidalarni interaktiv tarzda o'rganish imkonini beradi. Masalan, Samarqand, Buxoro, Xiva shaharlaridagi tarixiy maskanlar va Registon, Poi Kalon kabi yirik obidalarni virtual tarzda ko'rish sayyohlarni jalb qiladi va ularning sayohatdan maksimal darajada mamnun bo'lishini ta'minlaydi. Shu bilan birga, AR ilovalari sayt bo'ylab harakatlanayotganda tarixiy, arxitektura

va dini ma'lumotlarni interaktiv tarzda taqdim etadi, bu esa sayyohlarning bilimini oshiradi va ularni sayohatga qiziqtiradi. Smart turizm ilovalari va interaktiv xizmatlar sayyohlar uchun navigatsiya, marshrutlar rejalashtirish, joylashuvga asoslangan xizmatlar va qo'llanmalarga kirish imkonini beradi. Shu orqali turizm tashkilotlari turistlar harakatini kuzatadi, ularning ehtiyojlariga tezkor javob beradi va xizmat sifatini oshiradi. Ma'lumotlarga asoslangan marketing esa sayyohlarning afzalliklarini aniqlash, shaxsiylashtirilgan paketlar va reklama kampaniyalarini yaratish orqali qayta tashrif ko'rsatish va iqtisodiy samaradorlikni oshirishga yordam beradi. Biroq, raqamli texnologiyalarni keng joriy etish jarayonida bir qator muammolar mavjud. Jumladan, ayrim hududlarda infratuzilma yetishmasligi, kichik va o'rta turizm korxonalarining texnologik savodxonligi pastligi hamda investitsiya resurslarining cheklanganligi ziyorat turizmining raqamlashtirilishini sekinlashtirmoqda. Shuningdek, onlayn tizimlar orqali sayyohlar ma'lumotlarini himoya qilish va kiberxavfsizlik masalalari ham dolzarb ahamiyatga ega. Umuman olganda, raqamli texnologiyalar ziyorat turizmini modernizatsiya qilishda, xizmat sifatini oshirishda, sayyohlar tajribasini boyitishda va mamlakatning xalqaro turizm maydonidagi raqobatbardoshligini kuchaytirishda muhim vosita hisoblanadi. Mobil ilovalar, onlayn bron tizimlari, VR/AR texnologiyalari, interaktiv xizmatlar va ma'lumotlarga asoslangan marketingning uyg'un ishlashi ziyorat turizmining barqaror rivojlanishi va iqtisodiy foyda olish imkoniyatlarini sezilarli darajada oshiradi.

O'zbekistonda ziyorat turizmi mamlakatning iqtisodiy, madaniy va ijtimoiy rivojida muhim o'rin tutadi. Ziyorat turizmi tarixiy va diniy merosni targ'ib qilish, xalqaro maydonda O'zbekistonning turizm salohiyatini oshirish, shuningdek, ish o'rinlarini yaratish va iqtisodiy daromadlarni ko'paytirishga xizmat qiladi. Shu sababli ushbu sohani rivojlantirish davlat siyosati, xususiyl sektor va ilmiy-tadqiqot institutlari uchun dolzarb vazifa hisoblanadi. Raqamli texnologiyalar ziyorat turizmining samaradorligini oshirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Mobil ilovalar, onlayn bron tizimlari, virtual va kengaytirilgan reallik (VR/AR) platformalari turistlarga qulay, interaktiv va boyitilgan tajriba yaratadi. Shu bilan birga, raqamli

marketing va ma'lumotlarga asoslangan strategiyalar sayyohlarning ehtiyojlarini aniqlash, ularni jalb qilish va qayta tashrif ko'rsatish imkonini oshiradi. Zamonaviy raqamli yechimlarni tatbiq etish sayyohlarning sayohatdan mamnun bo'lishini ta'minlaydi, xizmat sifatini yaxshilaydi va turizm sektori faoliyatining samaradorligini oshiradi. Shu bilan birga, raqamli texnologiyalar orqali ziyorat maskanlarini targ'ib qilish va xalqaro miqyosda O'zbekistonning imidjini mustahkamlash mumkin. Biroq, raqamli texnologiyalarni joriy etishda ba'zi muammolar mavjud. Jumladan, hududiy infratuzilma cheklovlari, kichik va o'rta turizm korxonalarining texnologik savodxonligi pastligi, investitsiya resurslarining cheklanganligi va ma'lumotlarni himoya qilish bilan bog'liq xavfsizlik masalalari ziyorat turizmini to'liq raqamlashtirishga to'sqinlik qiladi. Shu sababli, samarali rivojlanish uchun davlat siyosati, xususiy sektor va xalqaro hamkorlik orqali infratuzilmani modernizatsiya qilish, texnologik savodxonlikni oshirish va investitsiyalarni jalb qilish zarur. Natijada, raqamli texnologiyalarni keng joriy etish ziyorat turizmining barqaror rivojlanishini ta'minlash, mamlakatning turizm salohiyatini maksimal darajada oshirish va xalqaro maydonda raqobatbardoshligini kuchaytirish imkonini beradi. Ularning uyg'un ishlashi xizmat sifatini yaxshilash, sayyohlar tajribasini boyitish va iqtisodiy foyda olishning muhim omili hisoblanadi. Shu bilan birga, raqamli transformatsiya ziyorat turizmini zamonaviy talablar darajasida rivojlantirish va O'zbekistonni global turizm xaritasida yetakchi o'rinlardan biriga chiqarish yo'lida strategik ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR;

1. World Tourism Organization (UNWTO). **Tourism Highlights 2023 Edition.** — Madrid, 2023.
2. State Committee of the Republic of Uzbekistan on Statistics. **Tourism Sector Reports 2022–2023.** — Tashkent, 2023.
3. Uzbekistan Ministry of Tourism. **Annual Report on Tourism Development and Digitalization.** — Tashkent, 2023.
4. Deloitte. **Digital Transformation in Tourism: Global Insights 2023.** — Deloitte Insights, 2023.

5. Buharaev, R., & Karimov, S. **Innovative Technologies in the Development of Religious Tourism in Uzbekistan.** — Tashkent: Tourism Research Journal, 2022.
6. Buhara, A. **Smart Tourism and Digital Solutions: Opportunities for Central Asia.** — Central Asian Tourism Review, 2021, Vol. 5, P. 45–58.
7. Zhang, K., Zheng, Y., & Li, P. **Data-Driven Marketing in Tourism.** — Journal of Tourism Technology, 2022, Vol. 3, P. 22–35.
8. Kaplan, J., & Haenlein, M. **Siri, Siri, in my Hand: Who's the Fairest in the Land? On the Interpretations, Illustrations, and Implications of Artificial Intelligence.** — Business Horizons, 2019, Vol. 62, P. 15–25.
9. World Bank. **Uzbekistan Tourism Sector Modernization Report.** — Washington D.C., 2023.